

Zarděnky

Výskyt: Onemocnění je rozšířeno po celém světě, endemické je ve všech zemích, kde není zavedeno očkování dětí, zejména v jihovýchodní Asii a Africe. V ČR jsou hlášeny jen ojedinělé případy onemocnění za rok. Vrozený zarděnkový syndrom, který se u nás nevyskytl více než 30 let, byl na přelomu roku 2011 a 2012 zaznamenán u dvou dětí neočkovaných vietnamských žen, které onemocněly při návštěvě rodiny ve Vietnamu.

Příznaky a symptomy: Rozlišují se dvě formy onemocnění zarděnkami. **Získané zarděnky** vznikají přenosem nákazy vzdušnou cestou. Projevují se drobně skvrnitou, růžovou, nesplývající vyrážkou (exantémem), která začíná na obličeji a šíří se na trup, vyrážka na končetinách je méně nápadná. Teplota je jen mírně zvýšená. Vznik exantému doprovází zvětšení lymfatických uzlin zejména na šíji a za ušima. Komplikací onemocnění mohou být poruchy krve, zánět kloubů nebo mozku. **Vrozené zarděnky** vznikají při onemocnění matky v těhotenství. Onemocnění v prvních 3 měsících těhotenství může vést k potratu nebo k těžkému poškození dítěte vrozenými vadami srdce, oka a sluchu.

Inkubační doba: obvykle trvá 14 až 21 dnů, v průměru 18 dnů.

Původce: virus zarděnek

Zdroj onemocnění: nemocný/infikovaný člověk, zdrojem infekce může být dítě s vrozenými zarděnkami, které vylučuje virus řadu měsíců až let po narození.

Přenos: kapénkovou infekcí nebo během těhotenství z matky na dítě (transplacentárně).

Období nakažlivosti, vnímavost, imunita: období nakažlivosti začíná asi 1 týden před objevením se exantému a končí minimálně 4 dny po výsevu exantému; u vrozeného zarděnkového syndromu mohou děti vylučovat virus v hltanovém sekretu a moči měsíce po narození, výjimečně v průběhu celého prvního roku života, v případě šedého zákalu až do tří let věku. Vnímavost je všeobecná. Imunita po prožitém onemocnění je dlouhodobá, stejně jako po očkování.

Prevence, očkování:

Očkování proti zarděnkám bylo u nás zavedeno v roce 1982 u 12letých dívek, od roku 1986 se očkují všechny děti kombinovanou očkovací látkou proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám. Očkování zanechává dlouhodobou, pravděpodobně celoživotní imunitu.

- první dávka MMR (vakcíny proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám) - první den třináctého měsíce po narození dítěte, nejpozději však do dovršení osmnáctého měsíce věku dítěte.
- druhá dávka MMR (vakcíny proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám) - od dovršení pátého roku věku dítěte do dovršení šestého roku věku dítěte.

V pozdějším věku i v dospělosti je možné přeočkování jednou dávkou v závislosti na epidemiologické situaci, možném kontaktu s rizikovou populací nebo cestování.

Trend onemocnění zarděnkami v České republice v letech 1961 – 2025

